

Wie GAAT ER deze ZONDAG VOOR?

Ds. P.D. van den Boogaard, predikant HHG Poederoijen & Loevestein,

secretaris commissie kerkorde, beleidsadviseur kerkrecht

De donderdageditie van een onder ons bekend dagblad is bij velen nog steeds geliefd. De pagina's met kerktijden worden doorgenomen om te onderzoeken welke voorganger op welke plaats en op welke tijd voorgeat. Anderen struinen daarvoor de website kerktijden.nl af. Met regelmaat is er dan ook 'interkerkelijk' verkeer te zien. Predikanten en andere voorgangers die in een andere dan hun eigen kerk voorgeaan. Wie mogen er eigenlijk een eredienst leiden binnen de Hersteld Hervormde Kerk?

DE KERKDIENTST

Het gaat specifiek over een kerk- of eredienst. Voor andere gemeentelijke bijeenkomsten, zoals een Bijbelkring, zijn immers geen bepalingen opgenomen in de kerkorde. De eredienst vormt echter het hart van het gemeentelijke leven. Daarin spreekt God door Zijn Woord en werkt Hij met Zijn Heilige Geest. Daardoor wordt het geloof gewerkt en versterkt. Daar wordt de gemeente stil voor Zijn aangezicht om Hem te bidden en te danken.

Wat is kerkordelijk gezien dan een kerk- of eredienst? Daarvoor leggen we ons oor te luisteren bij de Romeinse artikelen (een soort grondwet). Over een kerk- of eredienst staat in

artikel XI, lid 1 het volgende: 'In haar kerkdiensten komt de gemeente samen tot de dienst des Woords, de dienst der sacramenten, de dienst der gebeden en de dienst der barmhartigheid.' Zonder hier verder op in te gaan, wordt hieruit wel duidelijk dat de gemeente samenkomt tot in ieder geval 'de dienst des Woords (prediking) en de dienst der gebeden'. Zo'n dienst kan alleen gehouden worden als er ook ambtsdragers aanwezig zijn. Dat betekent dat er zowel een predikant of andere bevoegde voorganger én een ouderling én een diaken in de dienst aanwezig zijn.¹ Als aan deze voorwaarden is voldaan is er sprake van een ambtelijke dienst waarin zowel votum als groet en de zegen mogen worden uitgesproken.

DE REGEL

Wie zijn er bevoegd om een dienst te leiden?

Dat zijn diegenen die volgens de kerkorde bevoegd zijn (ord. 6-1-5 en ord. 13-21-9). Ik geef hiervan een zo compleet mogelijke opsomming:

- predikanten voor gewone werkzaamheden (gemeentepredikanten) (ord. 13-2);
- predikanten voor buitengewone werkzaamheden (bijv. legerpredikanten of zendingspredikanten) (ord. 13-4);
- predikanten voor bijzondere werkzaamheden (bijv. verpleeghuispredikanten) (ord. 13-5);
- emerituspredikanten (ord. 13-28-1);
- kandidaten tot de Heilige Dienst (ord. 7-12-19);
- kandidaten (ord. 7-12-11);
- studenten met preekbevoegdheid voor het leervicariaat (ord. 7-12-8), en
- hulppredikers (overgangsbepaling bij ord. 13).

Voor de eerste vier geldt dat zij volledig bevoegd zijn tot alle ambtelijke handelingen. Dat merkt de gemeente ook omdat zij aan het begin van de dienst votum én groet en aan het einde van de dienst de zegen uitspreken en opleggen. Dat geldt ook voor de hulppredikers. De andere genoemde voorgangers hebben dat recht niet. Zij mogen de groet en de zegen niet uitspreken en mogen niet de sacramenten bedienen of een huwelijk bevestigen. Voor de fijnproevers onder ons: Ze zijn allen bevoegd om 'een kerkdienst te leiden'. De (emeritus) predikanten en de kandidaten tot de Heilige Dienst hebben daarbij het recht tot de 'verkondiging des Woords' (ord. 7-17-2 en ord. 13-2), kortom de ambtelijke bediening van het Woord. De anderen hebben het recht tot (de niet ambtelijke) 'prediking van het Evangelie' (ord. 7-11-1).

DE UITBREIDING VAN DE REGEL

De generale synode heeft medio 2011 besloten om ordinantie 20-4-1a van toepassing te verklaren op predikanten van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Dat betekent 'dat een predikant van die kerk (...) in een kerkdienst (...) bevoegd is tot de bediening van Woord en sacramenten, tot de dienst der gebeden en tot de kerkelijke bevestiging en inzegening van een huwelijk'. Deze predikanten zijn

niet bevoegd om de openbare geloofsbelijdenis af te nemen en ambtsdragers te bevestigen. Door de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken is overigens bepaald dat hersteld hervormde predikanten bevoegd zijn om voor te gaan in een christelijke gereformeerde kerk.

DE BEPERKING VAN DE REGEL

Anderen dan bovengenoemde voorgangers uit de Hersteld Hervormde Kerk, voorgangers uit andere kerken of uit vrije gemeenten zijn niet bevoegd om voor te gaan in diensten onder verantwoordelijkheid van de Hersteld Hervormde Kerk of een hersteld hervormde gemeente. Dit geldt voor alle erediensten, zowel op zondag als doordeweeks. Uiteraard kunnen voorgangers uit andere kerken wel gevraagd worden om een lezing of Bijbelstudie te verzorgen. Dat betreft echter geen (ambtelijke) eredienst.

DE UITZONDERING OP DE REGEL

Van oudsher zijn er in de Hervormde Kerkorde altijd bepalingen te vinden die de regels bevestigen. Zo geldt dat hier ook. Stel dat u als lokale hersteld hervormde gemeente met uw eigen predikant, samen met de lokale christelijke gereformeerde kerk met hun predikant een ambtelijke eredienst wilt beleggen, specifiek gericht op andersbegaafden of met het oog op buitenkerkelijke mensen. De kerkorde legt u dan geen strobreed in de weg. Uw christelijke gereformeerde collega is bevoegd om voor te gaan in de Hersteld Hervormde Kerk en u bent als hersteld hervormd predikant bevoegd om in de Christelijke Gereformeerde Kerken voor te gaan. Verder is het op grond van ordinantie 20-4 ook mogelijk om als christelijke gereformeerde kerk en als hersteld hervormde gemeente kerkdiensten te beleggen die onder gemeenschappelijke ambtelijke verantwoordelijkheid staan. Nu is er echter ook nog een gereformeerde gemeente met een eigen predikant in uw woonplaats die ambtelijk wil aansluiten bij deze dienst. Kan dat? Predikanten uit de Gereformeerde Gemeenten zijn immers niet bevoegd om in de Hersteld Hervormde Kerk voor te gaan en andersom geldt hetzelfde. Ik kan uiteraard niet voor de Gereformeerde Gemeenten spreken,

¹ Zie hiervoor ook mijn artikel over *De ambtelijke aanwezigheid in de kerkdienst*, te vinden op www.hhk.nl.

maar vanuit het perspectief van onze kerkorde is er echter wel een mogelijkheid. In ordinantie 6-2 wordt namelijk gesproken over 'bijzondere kerkdiensten'. Deze 'bijzondere kerkdiensten' kunnen in samenwerking met andere kerkgemeenschappen die gevestigd zijn binnen de kerkelijke gemeentegrenzen worden belegd. In dat geval zijn ook voorgangers uit die andere kerkgemeenschappen bevoegd om voor te gaan (zie ord. 6-2-4). Die eredienst staat dan ook onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de verschillende kerkenraden van de betrokken kerkgemeenschappen, waarbij alle betrokken voorgangers bevoegd zijn. Dit is echter alleen van toepassing op kerkdiensten met een bijzonder doel en geldt alleen voor die dienst.

NOOD BREEKT WET?

Een goede wet heeft ook een noodvoorziening zodat ook in noodsituaties de dingen met orde geschieden. Zo geldt dat ook voor het leiden van de erediensten. Indien er geen bevoegde voorgangers beschikbaar zijn, is in ord. 14-5 bepaald dat een ouderling gerechtigd is om in noodgevallen een kerkdienst te leiden. Dat geldt dus echt alleen in noodgevallen; het is niet de bedoeling om vanwege economische redenen of andere niet-legitieme redenen te kiezen

voor een 'leesdienst'. Voor deze dienst maakt de ouderling gebruik van de liturgie zoals die in het Dienstboek van de kerk is opgenomen. Het is goed om te beseffen dat in artikel IV, lid 3 van de kerkorde onderscheid gemaakt wordt tussen 'de verkondiging des Woords' en 'de leiding van de kerkdiensten'. Een ouderling krijgt in noodgevallen wél het recht om een kerkdienst te leiden, maar hem wordt niét het recht verleend om het Woord te verkondigen of het Evangelie te prediken. Kortom, een ouderling zal een Bijbels verantwoorde preek moeten lezen.

WIE BEPAALT WIE ER VOORGAAT?

Hiervoor is de lokale gemeente verantwoordelijk. De kerkenraad nodigt bevoegde voorgangers uit en stelt het preekrooster vast (ord. 6-1-4, 8 en ord. 13-21-1). Dit wordt in de kerkorde ook benadrukt als het gaat om het vragen van predikanten uit de Christelijke Gereformeerde Kerken. Hiervoor geldt: 'mits op uitnodiging of met toestemming van de kerkenraad van een gemeente' (ord. 20-4-1a). Het preekrooster is dus niet alleen een zaak van de preekregelaar en/of predikant, maar van de kerkenraad in zijn geheel. Kortom, ook (en juist!) in het voorgaan in de eredienst geldt: 'Laat alle dingen eerlijk en met orde geschieden' (1 Kor. 14:40).

Een ouderling krijgt in noodgevallen wél het recht om een kerkdienst te leiden, maar hem wordt niét het recht verleend om het Woord te verkondigen of het Evangelie te prediken. Kortom, een ouderling zal een Bijbels verantwoorde preek moeten lezen.